

Sygn. akt I C 1013/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 marca 2021 roku

Sąd Rejonowy w Dzierżoniowie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Leszek Kawecki

Protokolant: Grażyna Jakubowska

po rozpoznaniu w dniu 17 marca 2021 roku w Dzierżoniowie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) *Banku Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.*

przeciwko *M. A.*

przy udziale interwenienta ubocznego po stronie powoda *Horyzont Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w W.* i *Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Świdnicy*

o zapłatę kwoty 7 990,43 zł

I/ oddała powództwo;

II/ zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanego kwotę **2 867,30 zł** tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 1013/18

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym w elektronicznym postępowaniu upominawczym strona powodowa (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniosła o zasądzenie od pozwanego M. A. kwoty 7 990,43 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 7 889,49 zł od dnia 23.10.2017 r. do dnia zapłaty, a nadto zwrot kosztów sądowych w kwocie 100 zł i kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 1 200 zł.

W uzasadnieniu pozwu podała, że pozwanego i powodowy Bank łączyła umowa bankowa nr (...) \ (...) z dnia 03.11.2016 r., na podstawie której Bank przekazał mu środki pieniężne w wysokości i na zasadach określonych w umowie. Pozwany nie wywiązał się z przyjętego na siebie zobowiązania, nie regulując na rzecz Banku płatności w sposób przewidziany w umowie. W związku więc z naruszeniem przez pozwanego postanowień łączącego strony stosunku zobowiązaniowego, Bank wykorzystał przysługujące mu na podstawie art. 75 prawa bankowego uprawnienie do wypowiedzenia umowy. Na skutek złożonego oświadczenia o wypowiedzeniu umowa uległa rozwiązaniu i roszczenie Banku wynikające z niej, obejmujące kwotę niespłaconego kapitału, odsetki umowne za okres obowiązywania umowy oraz odsetki podwyższone za opóźnienie w spłacie, naliczone od zadłużenia przeterminowanego, stało się w całości wymagalne w dniu 23.10.2017 r. Istnienie wskazanej wyżej wierzytelności, jej wysokość oraz struktura zadłużenia wynikają zaś bezpośrednio z wyciągu z ksiąg bankowych, wystawionego na podstawie art. 95 ust. 1 prawa bankowego, podpisanego przez osobę uprawnioną do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych powodowego Banku i opatrzonego pieczęcią bankową. W wyjaśnieniu dochodzonej pozewem kwoty

strona powodowa wskazała też, że składa się na nią: niespłacona kwota należności głównej (kapitału) w wysokości 7 889,49 zł i niespłacona kwota odsetek w wysokości 100,94 zł. Oświadczyła też, że podejmowała liczne próby pozasądowego rozwiązania sporu z pozwanym, jej działania okazały się jednak bezskuteczne,

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 12.12.2017 r. w sprawie o sygn. akt VI Nc-e 2258911/17 Referendarz Sądowy w Sądzie Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie uwzględniła powództwo w całości.

Od powyższego nakazu zapłaty pozwany złożył sprzeciw, wnosząc o w istocie uchylenie nakazu i oddalenie powództwa w całości. W uzasadnieniu sprzeciwu w szczególności wskazał, że nie będąc w stanie spłacać naliczonej kwoty, targnął się na swoje życie, obcinając piłą mechaniczną palce u obu rąk. Dzisiaj jest więc osobą niepełnosprawną, poza tym leczy się psychiatrycznie, kardiologicznie i urologicznie. Ponadto w sprawie udzielonego mu przez stronę powodową kredytu toczy się postępowanie karne, w którym ma status pokrzywdzonego. Uważa bowiem, że powodowy Bank dopuścił się przestępstwa, udzielając mu kredytu, w którym prowizja wynosiła ponad 50%. Wskazał też, że złożył oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, które nie zostało rozpatrzone pozytywnie przez Bank.

Postanowieniem z dnia 23.01.2018 r. Referendarz Sądowy w Sądzie Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie przekazała sprawę, wobec skutecznego złożenia sprzeciwu, Sądowi Rejonowemu w Dzierżoniowie.

W piśmie z dnia 04.05.2018 r. uzupełniającym braki formalne pozwu strona powodowa podtrzymała wszelkie dotychczasowe czynności procesowe dokonane w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Wskazała też, że prawidłowy numer umowy kredytu z dnia 03.11.2016 r., z której należność stanowi przedmiot niniejszego postępowania sądowego, to (...). Jednocześnie wyjaśniła, że wskazany w pozwie numer (...) \ (...) to numer referencyjny. Nadto zmieniła zgłoszone w pozwie żądanie odnośnie kosztów procesu, wnosząc o ich zasądzenie według norm przepisanych, tj. zwrot całej uiszczonyj opłaty sądowej od pozwu, kosztów zastępstwa procesowego w pełnej wysokości oraz opłaty od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.

Po ustanowieniu dla pozwanego radcy prawnego z urzędu, w pisemnej odpowiedzi na pozew wniósł on o oddalenie powództwa i zasądzenie od strony powodowej na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Wskazał, że pozew niniejszy jest przedwczesny i nieuzasadniony, a powództwo nieudowodnione. W szczególności bowiem powodowy Bank przed wypowiedzeniem umowy nie wezwał pozwanego do spłaty zadłużenia, nie umożliwił mu także restrukturyzacji kredytu, co umożliwiłoby spłatę zaległości. Zatem postępowanie Banku było niezgodne z zapisami umowy kredytu oraz przepisami prawa bankowego. Jednocześnie podniósł, że zaległość w spłacie rat przedmiotowego kredytu nie była duża w porównaniu do kwoty udzielonego kredytu. Można zatem założyć, że pozwany, biorąc pod uwagę jego zdolność kredytową, w wyniku restrukturyzacji kredytu byłby w stanie „nadgonić” opóźnienie w spłacie rat i kontynuować spłatę zadłużenia zgodnie z zawartą z powodowym Bankiem umową. Warunkiem udzielenia kredytu w rozumieniu art. 75 ust. 1 prawa bankowego nie jest zaś tylko spełnienie przez kredytobiorcę określonych przesłanek na chwilę podejmowania przez bank w tym przedmiocie stosownej decyzji, lecz również wymogów gwarantujących należyte wykonanie zawartej umowy. Naruszenie warunków umowy kredytu zatem nie zawsze będzie uzasadniać jej wypowiedzenia. W sytuacji, gdy przeterminowana należność jest niewielka w stosunku do udzielonego kredytu, bank powinien podjąć działania zmierzające do zweryfikowania sytuacji finansowej i gospodarczej kredytobiorcy pod kątem możliwości spłaty kredytu. Uprawnienia w tym zakresie przewiduje art. 74 prawa bankowego. W świetle wyżej opisanych okoliczności należy zatem uznać, że wypowiedzenie umowy kredytu przez powodowy Bank było przedwczesne i nieważne, w związku z czym nie wywołuje ono skutków prawnych. Ponadto strona powodowa nie udowodniła wysokości dochodzonego roszczenia. Dowód w postaci dokumentu wyciągu z ksiąg banku z dnia 25.04.2018 r. nie jest bowiem odzwierciedleniem sytuacji, jaka była przyczyną wypowiedzenia umowy kredytu, nie wynika z tego dokumentu, w jakiej zwłoce był pozwany, ilu rat nie zapłacił i w jakiej wysokości oraz kiedy powinien był je zapłacić. Powodowy Bank wskazał też kwotę naliczonych odsetek, jednak nie wykazał, od jakiej kwoty zostały one naliczone. Ponadto nie udowodnił także doręczenia wypowiedzenia umowy kredytu, dołączone do pozwu potwierdzenia odbioru korespondencji nie wskazują bowiem jednoznacznie, że korespondencją tą jest wypowiedzenie umowy kredytu.

Dalej zaś pełnomocnik pozwanego wskazał, że działania strony powodowej w niniejszej sprawie naruszają zasady współzycia społecznego. Zgodnie natomiast z art. 5 k.c. nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Uprawnienia powodowego Banku, wynikające zarówno z umowy, jak i ustawy, mogą zatem być oceniane przez pryzmat nadużycia prawa podmiotowego, szczególnie że, jak w niniejszej sprawie, Bank jest podmiotem o szczególnym statusie, postrzeganym jako instytucja zaufania publicznego.

W odpowiedzi na powyższe zarzuty, w piśmie procesowym z dnia 5 grudnia 2018 r., strona powodowa podniosła, że nie uchybiła obowiązkowi wynikającemu z art. 75c prawa bankowego. W dniach 18 lipca 2017 r. oraz 21 sierpnia 2017 r. zostały bowiem skierowane do pozwanego wezwania do zapłaty z określeniem wysokości zaległości na dzień sporządzenia przedmiotowych pism, numeru rachunku, na jaki należy dokonać płatności oraz informacją o możliwości restrukturyzacji zadłużenia. Nie winno też budzić wątpliwości, że nieregulowanie rat kredytu przez kredytobiorcę jest niedotrzymaniem jej warunków, ponieważ zgodnie z art. 69 pkt 1 prawa bankowego zwrot kwoty wykorzystywanego kredytu jest jednym z głównych obowiązków kredytobiorcy. Na gruncie niniejszej sprawy strony nie określiły też innego terminu wypowiedzenia umowy niż termin 30-dniowy, zatem wypowiedzenie winno być dokonane przy zachowaniu przedmiotowego terminu (co też miało miejsce). Wskazała także, że wypowiedzenie umowy na gruncie niniejszej sprawy nie może być uznane za nadużycie prawa podmiotowego. Zaległość powstała przed wypowiedzeniem umowy obejmowała bowiem 4 okresy płatności, zatem jej wysokość wyniosła łącznie 1 127,08 zł. Nie sposób zatem uznać, aby była nieznaczna w stosunku do kwoty udzielonego kredytu. W związku z faktem, że zaległość obejmowała 4 okresy płatności, nie sposób również uznać, aby wypowiedzenie umowy miało charakter nagły czy też zaskakujący. Pozwany nie spłacał w sposób prawidłowy rat przez przeszło 4 miesiące, wobec czego mając na względzie zasady logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, istniało wysokie prawdopodobieństwo, graniczące z pewnością, że przedmiotowa umowa kredytowa zostanie wypowiedziana. Pozwany nie podniósł natomiast żadnych okoliczności mogących świadczyć, że faktycznie omawiane oświadczenie o wypowiedzeniu umowy było dla niego zaskakujące czy też niespodziewane, a to na nim ciąży obowiązek dowiedzenia przedmiotowej okoliczności. Ponadto z ostrożności procesowej strona powodowa wskazała, że zaległość w spłatach kredytu powstała w lipcu 2017 r. co do raty w wysokości 281,77 zł. Daty, w jakich miały nastąpić płatności rat, określała natomiast umowa kredytowa. Od lipca 2017 r. pozwany nie uiścił żadnej raty, tym samym należy uznać, że na gruncie niniejszej sprawy wypowiedzenie umowy kredytowej było zarówno ważne, jak i skuteczne, niezależnie od tego, czy było poprzedzone pismem spełniającym warunki określone w art. 75c prawa bankowego.

W toku postępowania, pismem z dnia 22 czerwca 2020 r., Horyzont Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w W. na podstawie art. 76 k.p.c., art. 77 § 1 k.p.c. i art. 81 k.p.c. zgłosił interwencję uboczną samoistną po stronie powoda. Jednocześnie wniósł o wydanie wyroku zasądającego zgodnie z żądaniem pozwu, zasądzenie od pozwanego na rzecz interwenienta ubocznego kosztów sądowych i kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kwoty 17 zł tytułem zwrotu opłaty skarbowej za udzielone pełnomocnictwo. Wskazał, że w drodze umowy przelewu wierzytelności z dnia 15.10.2019 r. powodowy Bank zbył na rzecz Funduszu wierzytelność dochodzoną w przedmiotowym postępowaniu. Horyzont Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w W. nabył więc w ten sposób prawo do wierzytelności w stosunku do pozwanego, już w toku toczącej przed tutejszym Sądem sprawy.

Z kolei pismem procesowym z dnia 5 października 2020 r., działając na podstawie art. 7 k.p.c., zgłosił swój udział w niniejszym postępowaniu Prokurator Okręgowy w Świdnicy, jednocześnie wnosząc o oddalenie powództwa. Wskazał w szczególności, że przedmiotowy kredyt pozwany uzyskał za pośrednictwem (...) SA z siedzibą we W.. Prokuratura (...) we W. prowadzi zaś śledztwo (sygn. akt RP I Ds. 41.2016), w trakcie którego ujawniono, iż firmy pośredniczące przy udzielaniu kredytów i pożyczek gotówkowych, w tym (...) SA, doprowadzały swoich klientów, wykorzystując ich brak doświadczenia, nieporadność, przymusowe położenie lub naiwność, a czasami również brak świadomości lub swobody, do zawierania niekorzystnych umów kredytowych. Celem tego procederu było uzyskiwanie przez pośredników i powiązane z nimi osoby prawne i fizyczne wysokich prowizji, które pobierane

były od osób zawierających w/w umowy. Z protokołów przesłuchań wynika, że pracownicy banków wiedzieli o praktykach pośredników finansowych skupionych wokół między innymi (...) SA, co więcej - w bankach wprowadzono zakaz współpracy z nimi, lecz zakaz ten nie był respektowany przez ich pracowników. Zdaniem Prokuratora banki, w tym i powodowy Bank, nie wykazały się profesjonalizmem, którego należałoby oczekiwać z uwagi na ich pozycję na rynku finansowym, również dopuszczając się zaniedbań w sprawdzaniu zdolności kredytowej swoich klientów.

Na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku pełnomocnik pozwanego wniósł jak dotychczas oraz o zasądzenie kosztów procesu jak w zestawieniu kosztów z dnia 17 marca 2021 r., które złożył do akt.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Strona powodowa N. Bank (poprzednio FM Bank (...)) Spółka Akcyjna z (...) w W. zawarła w dniu 4 listopada 2016 r. z pozwanym M. A. umowę nr (...) o udzielenie S. kredytu gotówkowego na kwotę 10 143,65 zł. W umowie tej strony dokonały ustalenia terminów, liczby i wysokości rat spłaty kredytu oraz wysokości należnych stronie powodowej od pozwanego opłat.

Pozwany nie wywiązał się z ciążącego na nim zobowiązania terminowego dokonywania spłat w wysokościach ustalonych w umowie. W związku z tym strona powodowa najpierw wezwała dwukrotnie pozwanego do uregulowania zaległości w spłacie kredytu, a następnie pismem z dnia 6 września 2017 r. wypowiedziała pozwanemu przedmiotową umowę, stawiając całą należność w stan wymagalności oraz kierując do pozwanego pisemną informację o zadłużeniu z jednoczesnym wezwaniem do zapłaty kwoty 7 900,41 zł w nieprzekraczalnym terminie 30 dni. Pismo to zostało doręczone pozwanemu w dniu 15 września 2019 r.

Wobec braku zapłaty żądanej kwoty, w dniu 25 kwietnia 2018 r. strona powodowa wystawiła też W. z Ksiąg Banku (...)/ (...), stwierdzający zadłużenie pozwanego obejmujące: kwotę 7 889,49 zł z tytułu niespłaconego kapitału i kwotę 585,12 zł z tytułu niespłaconych odsetek za zwłokę, naliczonych za okres od dnia 04.12.2016 r. do dnia 25.04.2018 r.

Dowód: odpisy: umowy nr (...) o udzielenie S. kredytu gotówkowego zawartej w dniu 4 listopada 2016 roku pomiędzy (...) Bank (...) SA z siedzibą w W. a pozwanym, wezwań do zapłaty z dnia 18 lipca 2017 roku i z dnia 21 sierpnia 2017 roku, wypowiedzenia umowy kredytu wraz z wezwaniem do zapłaty całości należności z dnia 6 września 2017 roku i potwierdzeniem odbioru, W. z Ksiąg Banku (...)/ (...) z dnia 25 kwietnia 2018 roku: kserokopia regulaminu N. Kredytu Gotówkowego.

Powyższy kredyt pozwany uzyskał za pośrednictwem (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą we W.. Prokuratura (...) we W. prowadzi zaś śledztwo (sygn. akt RP I Ds. 41.2016), które pozostaje w toku i obejmuje swoim zakresem działanie między innymi właśnie (...) SA w okresie od 2012 r. do lutego 2017 r., polegające na wprowadzaniu konsumentów przez przedstawicieli w/w firmy w błąd co do warunków zawieranych umów pośrednictwa finansowego oraz zawieranych umów kredytowych. M. A. ma w przedmiotowym postępowaniu status osoby pokrzywdzonej. Ustalony mechanizm przestępstwa na jego szkodę polegał m.in. na spowodowaniu podpisania przez M. A. umów i wprowadzeniu go w błąd przez osoby faktycznie pośredniczące w zawieraniu umów kredytowych ze stroną powodową (...) Bankiem SA, a także (...) Bankiem SA w 2016 r. i 2017 r., a w efekcie w ten sposób do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w wysokości odpowiadającej zadłużeniu z tytułu przedmiotowych umów, jak również doprowadzeniu wyżej wymienionych banków do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwotach wypłaconych na rachunki wskazane w umowach.

W trakcie powyższego śledztwa ujawniono, iż firmy pośredniczące przy udzielaniu kredytów i pożyczek gotówkowych, w tym (...) SA, doprowadzały swoich klientów, wykorzystując ich brak doświadczenia, nieporadność, przymusowe położenie lub naiwność, a czasami również brak świadomości lub swobody, do zawierania niekorzystnych umów kredytów. Celem tego procederu było uzyskiwanie przez pośredników i powiązane z nimi osoby prawne i fizyczne wysokich prowizji, które pobierane były od osób zawierających w/w umowy. Pośrednicy finansowi opracowali cały system celowego wprowadzania kredytobiorców w błąd, pracownicy zatrudnieni w ich firmach byli szkoleni w kierunku rozwijania umiejętności zdobywania zaufania klientów, tak by ci podpisywali umowy nawet bez ich czytania, opierając się wyłącznie ustnym przedstawieniu warunków umów, które były inne niż te, które zostały

zawarte w treści dokumentów. Z protokołów przesłuchań wynika, że pracownicy banków wiedzieli o praktykach pośredników finansowych skupionych wokół między innymi (...) SA, co więcej - w bankach wprowadzono zakaz współpracy z nimi, lecz zakaz ten nie był respektowany. Banki nie podjęły jednak bardziej zdecydowanych kroków w celu uniknięcia sprzedaży ich produktów przez nieuczciwych pośredników. Nie wykazały się więc profesjonalizmem, którego należałoby oczekiwać z uwagi na ich pozycję na rynku finansowym, również dopuszczając się zaniedbań w sprawdzaniu zdolności kredytowej swoich klientów.

Dowód: kserokopie: oświadczenia pozwanego z dnia 3 lutego 2017 roku (k. 15 akt) i zgłoszenia popełnienia przestępstwa bez daty (k. 16 akt), odpisy pism Prokuratury (...) we W. Wydziału I ds. Przystępności (...) z dnia 26 października 2017 roku i z dnia 23 lutego 2017 roku; odpisy protokołów przesłuchań podejrzanych złożone do akt sprawy przez Prokuratora; zeznania świadków M. S. i T. N.; przesłuchanie pozwanego.

W dacie zawierania przedmiotowej umowy pozwany utrzymywał siebie i bezrobotną żonę z emerytury w wysokości 1 600 zł, z tego dochodu ponosił stałe opłaty związane z utrzymaniem mieszkania w wysokości około 700 zł miesięcznie. W dniu 28 kwietnia 2016 r. zaś, również za pośrednictwem (...) SA, zaciągnął kredyt w (...) Banku Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. na kwotę 24 289,67 zł, przy racie kredytu 667 zł. W chwili zaciągania zobowiązania obiektywnie nie był więc w stanie spłacać rat kredytu, co powodowy Bank, gdyby dopełnił obowiązku sprawdzenia zdolności kredytowej pozwanego, z pewnością ustaliłby bez najmniejszych przeszkód. Pozwany cały czas był też zapewniany przez nieuczciwego pośrednika, że zaciąga kredyt na kwotę 6 000 zł z ratą 67 zł, zaś później zapewniany był, że jego obciążenia z tytułu rat zaciągniętych kredytów będą zmniejszały się.

Sąd Rejonowy w Dzierżonowie wydał w dniu 11 grudnia 2019 r. w sprawie o sygn. akt I C 2756/18 z powództwa (...) Banku Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. przeciwko M. A. o zapłatę kwoty 19 261,62 zł, prawomocny wyrok, w którym oddalił powództwo.

Kiedy pozwany zorientował się, że nie będzie w stanie spłacać kwoty kredytu, targnął się na swoje życie, obcinając piłą mechaniczną palce u obu rąk. Jest więc obecnie osobą niepełnosprawną, poza tym leczy się psychiatrycznie, kardiologicznie i urologicznie.

Pozwany złożył też do (...) SA z siedzibą we W. oraz (...) Banku (...) SA z siedzibą w W. oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, które nie zostało rozpatrzone pozytywnie ani przez Bank, ani przez pośrednika kredytowego.

Dowód: kserokopie: oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu z dnia 20 lutego 2017 roku skierowanego do (...) Bank (...) SA w W., oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu z dnia 20 marca 2017 roku skierowanego do (...) SA we W., orzeczenia o stopniu niepełnosprawności z dnia 22 maja 2017 roku, konsultacji kardiologicznej z dnia 12 października 2016 roku i skierowania do poradni specjalistycznej z dnia 10 stycznia 2017 roku; odpis wyroku z dnia 11 grudnia 2019 roku w sprawie tutejszego Sądu o sygn. akt I C 2756/18, złożony do akt sprawy przez Prokuratora; zeznania świadków M. S. i T. N.; przesłuchanie pozwanego.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie jest zasadne.

Należy na wstępie zauważyć, że zgodnie z art. 503 § 1 k.p.c. w sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany powinien był przedstawić wszystkie zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy, a także pozostałe zarzuty przeciwko żądaniu pozwu oraz wszelkie okoliczności faktyczne i dowody. Tymczasem w swoim sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany podniósł jedynie, że powodowy Bank dopuścił się przestępstwa, udzielając mu kredytu, „w którym prowizja wynosiła ponad 50%”. Wskazał też, że złożył oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, które nie zostało rozpatrzone pozytywnie przez Bank. Dopiero w późniejszym piśmie procesowym, złożonym już przez pełnomocnika pozwanego z urzędu,

oświadczył, że powodowy Bank nie mógł swobodnie wypowiedzieć umowy, gdy popadł on w opóźnienie ze spłatą pożyczki. W przypadku zaś gdyby uznać, że wypowiedzenie umowy było skuteczne, działania strony powodowej naruszają zasady współzycia społecznego, a więc w niniejszej sprawie winien mieć zastosowanie przepis art. 5 k.c. W toku natomiast postępowania Prokurator, który zgłosił swój udział w sprawie, powołał się na nieważność umowy z uwagi na art. 58 § 2 k.c. i wskazał na treść wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2005 r. (sygn. akt II CK 174/95).

Należy na wstępie zauważyć, że w orzecznictwie przyjmuje się, iż niedopuszczalność dochodzenia uprawnienia wynikającego z istniejącego stosunku prawnego (nadużycie prawa podmiotowego) zachodzi wówczas, gdy czynieniu takiego użytku z prawa sprzeciwiają się - tak długo, jak trwają - jakieś nowe okoliczności (upraszczając - czynność prawna jest nieważna, natomiast „na razie” nie można dochodzić wynikającego z niej świadczenia). Dla odmiany, nieważność czynności prawnej ze względu na sprzeczność z zasadami współzycia społecznego odnosi się do sytuacji, gdy treść tej czynności jest sprzeczna od samego początku. Zawisły spór w niniejszej sprawie dotyczy więc w istocie oceny ważności umowy bezterminowej (ciągłej), która ma być uznana za sprzeczną z zasadami współzycia społecznego. Oznacza to zbieg obu norm prawnych, przy czym ocena, iż czynność prawna była od początku nieważna ze względu na sprzeczność z zasadami współzycia (art. 58 § 2 k.c.) wyklucza - jako surowsza co do sankcji - ocenę zgodności tej czynności prawnej przez pryzmat art. 5 k.c.

Odnosząc się więc do tego najdalej idącego zarzutu Prokuratora istotne jest, że uznając przedmiotową umowę za nieważną jako sprzeczną z zasadami współzycia społecznego wskazał on nie tylko na rażąco obiektywnie nieekwiwalentność świadczeń stron umowy, ale również na naganne etycznie zachowanie powodowego Banku, który naruszając elementarne zasady uczciwości w obrocie, rzetelnego postępowania wobec kontrahenta, elementarną zasadę niewykorzystywania osoby chorej doprowadził pozwanego do zawarcia umowy w celu uzyskania korzyści majątkowej kosztem drugiej strony umowy. Podkreślić też należy, że w orzecznictwie ugruntowana jest wykładnia art. 58 § 2 k.c., zgodnie z którą umowa naruszająca zasady uczciwego obrotu oraz lojalności wobec kontrahenta może być uznana za sprzeczną z zasadami współzycia społecznego w razie braku wystąpienia wyzysku lub niepowstania wszystkich przesłanek z art. 388 § 1 k.c. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji, gdy do ukształtowania stosunków umownych w sposób wyraźnie krzywdzący dla jednej ze stron doszło przy świadomym lub tylko spowodowanym niedbalstwem wykorzystaniem przez drugą stronę swojej silniejszej pozycji, przy znacznej intensywności pokrzywdzenia drugiej. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji, gdy do ukształtowania stosunków umownych w sposób wyraźnie krzywdzący dla jednej ze stron doszło przy świadomym lub tylko spowodowanym niedbalstwem wykorzystaniem przez drugą stronę swojej silniejszej pozycji, przy znacznej intensywności pokrzywdzenia drugiej strony (tak np. wyrok SN z dnia 31 marca 2016 r., IV CSK 372/15, LEX nr 2023937, z przytoczonymi tam orzeczeniami). Należy też podnieść, że nieważność umowy z przyczyn określonych w art. 58 k.c. jest nieważnością bezwzględna, istniejącą z mocy samego prawa. Przy czym sąd obowiązany jest brać pod uwagę nieważność umowy z urzędu, bez względu na zarzuty stron, niekoniecznie będących stronami umowy.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy trzeba wskazać, że słusznie podnosi Prokurator, iż firmy pośredniczące przy udzielaniu kredytów i pożyczek gotówkowych, w tym pozwanemu, doprowadzały swoich klientów, wykorzystując ich brak doświadczenia, nieporadność, przymusowe położenie lub naiwność, a czasami również brak świadomości lub swobody, do zawierania niekorzystnych umów kredytów. Celem tego procederu było uzyskiwanie przez pośredników i powiązane z nimi osoby prawne i fizyczne wysokich prowizji, które pobierane były od osób zawierających w/w umowy. Z dokumentów dołączonych przez Prokuratora do akt sprawy wynika, iż pośrednicy finansowi opracowali cały system celowego wprowadzania kredytobiorców w błąd, pracownicy zatrudnieni w ich firmach byli szkoleni w kierunku rozwijania umiejętności zdobywania sobie zaufania klientów, tak by ci podpisywali umowy nawet bez ich czytania, opierając się wyłącznie ustnym przedstawieniu warunków umów, które były inne, niż te, które zostały zawarte w treści dokumentów. Z protokołów przesłuchań tych osób wynika, że pracownicy banków wiedzieli o praktykach pośredników finansowych skupionych między innymi wokół (...) SA, co więcej - w bankach wprowadzono zakaz współpracy z nimi, lecz zakaz ten nie był respektowany przez ich pracowników. Banki nie podjęły jednak bardziej zdecydowanych kroków w celu uniknięcia sprzedaży ich produktów przez nieuczciwych

pośredników. Banki nie wykazały się profesjonalizmem, którego należałoby oczekiwać z uwagi na ich pozycję na rynku finansowym, również dopuszczając się zaniedbań w sprawdzaniu zdolności kredytowej swoich klientów. Już w chwili zaciągania zobowiązania obiektywnie nie był w stanie spłacać rat kredytu, co powodowy Bank, gdyby dopełnił obowiązku sprawdzenia zdolności kredytowej pozwanego, z pewnością ustaliłby bez najmniejszych przeszkód. Przy czym pozwany cały czas był zapewniany przez nieuczciwego pośrednika, że zaciąga kredyt na kwotę 6 000 zł z ratą 67 zł, zaś później zapewniany był, że jego obciążenia z tytułu rat zaciągniętych kredytów będą zmniejszały się. Wskazując zaś na treść powołanego przez Prokuratora wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2005 r. (II CK 174/05, OSNC z 2006 r., Nr 9, poz. 149) zauważyć należy, iż w wyroku tym Sąd Najwyższy odniósł się do nieważności czynności prawnej na podstawie art. 58 § 1 k.c., uznając, że czynność prawna podjęta w celu przestępczym jest nieważna.

Taka ocena nieważności umowy zawartej między stronami, zwalnia Sąd od rozstrzygania o innych zarzutach zgłoszonych przez pozwanego. Skoro zaś należało uznać, że umowa zawarta między stronami jest bezwzględnie nieważna, całe powództwo strony powodowej winno ulec oddaleniu.

Z tych względów, na podstawie powołanych przepisów, Sąd orzekł jak w punkcie I wyroku.

Zgodnie z przepisem art. 22³ ust. 1 ustawy o radcach prawnych koszty pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu ponosi Skarb Państwa. Obowiązek pokrycia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej nie jest obowiązkiem mieszczącym się w formule obowiązku zwrotu kosztów procesu między stronami, lecz ma charakter publiczno-prawny i subsydiarny. Skarb Państwo nie będzie więc nimi obciążony jedynie w sprawie, w której kosztami procesu obciążony został przeciwnik procesowy strony korzystającej z pomocy udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. Taka natomiast sytuacja zaistniała w niniejszej sprawie. Odnosząc się natomiast do wysokości przyznanego wynagrodzenia, to zdaniem Sądu wynagrodzenie należne pełnomocnikowi pozwanego z urzędu należało określić na podstawie § 2 w zw. z § 4 i § 8 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (jedn. tekst: Dz. U. z 2019 r., poz. 68), tj. w wysokości 1 800 zł. Wynagrodzenie to należało podwyższyć o podatek VAT w wysokości 23%, zgodnie z § 4 ust. 3 tego rozporządzenia, co daje łącznie kwotę 2 214 zł. Dodatkowo w kosztach tych należało uwzględnić niezbędne i udokumentowane wydatki radcy prawnego w łącznej kwocie 653,30 zł, zgodnie ze spisem kosztów z dnia 17 marca 2021 r. Sąd orzeczenie jak w punkcie II wyroku.